

Uczeń z autyzmem w szkole i w klasie

Autyzm: niejednorodne wieloprzyczynowe zaburzenie rozwojowe w zakresie: relacji społecznych, porozumiewania się oraz zachowania; występuje problem z integracją wrażeń zmysłowych; **należy do całościowych zaburzeń neurorozwojowych**

Ogólna charakterystyka osób z autyzmem: deficyty w obrębie wielu sfer funkcjonowania, pojawiające się przed 3r.ż.(zaburzenia mowy, komunikowania się z otoczeniem, trudności z naśladownictwem, zaburzenia emocjonalne, zachowania niepożądane)stosunek 4:1 (chłopcy: dziewczynki); autyzm wczesnodziecięcy, autyzm atypowy, zespół Retta, zespół Aspergera, zespół Samanta- dzisiaj zaburzenia ze spektrum autyzmu

Zaniepokojenie powinno budzić:

- do 3 mies. dziecko nie wsłuchuje się w mowę opiekuna
- do 4 mies. nie patrzy na twarz dorosłego
- do 7 mies. nie wodzi wzrokiem za rodzicem, nie odwraca się po usłyszeniu dźwięku
- do 9 mies. nie dotyka dłońmi kolan, bawi się tylko jedną nogą
- do 10 mies. nie siedzi
- do 8 mies. nie chwyta klocka
- do 9 mies. nie przekłada przedmiotu z rączki do rączki, nie powtarza sylab
- do 11 mies. nie pokazuje palcem
- do 12 mies. nie stoi samodzielnie, nie reaguje na swoje imię, nie zdobywa przestrzeni

Objawy, które mogą wskazywać na autyzm:

- Brak rozwoju mowy,
- Stereotypowe zabawy,
- Stereotypie ruchowe,
- Niechęć do zmian, rutynowość,
- Obsesje

Przyczyny autyzmu

Prawdopodobnie nie istnieje jeden uniwersalny (tzn. występujący we wszystkich przypadkach autyzmu) czynnik , przypadku różnych osób ten czynniki może być odmienny.

Obecnie genezy zaburzenia poszukuje się wśród licznych czynników, do których zaliczyć można:

- 1) Komplikacje w przebiegu ciąży, porodu, wczesnego dzieciństwa
- 2) Uszkodzenia struktur mózgu (m. in. pnia mózgu, płatów skroniowych i czołowych, mózdzku, ciała migdałowego, hipokampa)
- 3)Zaburzenia biochemiczne (np. podwyższony poziom serotoniny)
- 4) Czynniki genetyczne (np. „łagodny autyzm” u krewnych występujący w postaci deficytów poznawczych, zaburzeń o charakterze społecznym)
- 5) Zanieczyszczenie środowiska ,Szczepionki ???
- 6) Wzrost zastosowania antybiotyków, którego ubocznym skutkiem jest rozwój drożdżaków uszkadzających CUN

W okresie szkolnym, mimo wyraźnych postępów w rozwoju dziecka z autyzmem nadal utrzymują się:

- zaburzenia w sferze kontaktów społecznych;
- zaburzenia w komunikacji;
- stereotypowe zabawy lub zainteresowania (zainteresowania ograniczone do wąskiego wycinka wiedzy, np. dotyczące dinozaurów, pogody, rozkładu jazdy pociągów itp.);
- opór przed zmianami, skłonność do zachowania rutyn i rytuałów.

Zwykle dzieci autystyczne cechuje dobra, lub ponadprzeciętna pamięć mechaniczna oraz uzdolnienia do zadań wymagających umiejętności wzrokowo-przestrzennych. Niektóre z nich mogą przejawiać wybiórcze talenty muzyczne i plastyczne, potrafią wykonywać skomplikowane obliczenia matematyczne, bardzo szybko uczą się czytać. U dzieci o ilorazie inteligencji w normie zaburzona jest jednak zdolność myślenia abstrakcyjnego oraz rozumienia słów i wypowiedzi w zależności od kontekstu lub intonacji.

W okresie dorastania są bardziej zainteresowane innymi ludźmi, mogą nawiązywać bliższe kontakty rówieśnicze na zasadzie dzielenia wspólnych zainteresowań. Część osób autystycznych zaczyna wówczas zauważać swoją odmienność i trudności. Widoczne jest niedostosowanie do zasad obowiązujących w grupie młodzieżowej, takich jak używanie slangu młodzieżowego, określony sposób ubierania, podobieństwo zainteresowań.

Problemem może stać się brak dbałości o higienę i wygląd. W tym wieku część osób z autyzmem może umieć ukryć stereotypie ruchowe, ale nawet u dobrze funkcjonujących nastolatków mogą one wystąpić w sytuacji stresu.

Trudności ucznia z autyzmem:

- Problem z odbiorem, przetwarzaniem i nadawaniem znaczenia bodźcom z różnych kanałów zmysłowych
- Skupienie się na detalach, a nie na całości sytuacji
- Reaguje tylko dla siebie zrozumiałym sensem emocjonalnym danych percepcyjnych
- Ma słabe poczucie czasu
- Nie uczy się dzięki mimowolnemu naśladowictwu i identyfikacji
- Nie uczy się na własnych błędach
- Potrafi przypomnieć sobie sytuację w najdrobniejszych szczegółach, ale nie widzi w niej siebie
- Ma trudności z jednoczesnym uwzględnianiem w swoim myśleniu kilku faktów
- Nie rozumie, że wiele sytuacji ma dynamiczny, zmienny przebieg
- Nie potrafi odczytywać czyichś myśli, intencji, emocji- zachowania innych ludzi są dla nich nieprzewidywalne
- Nie rozumie, że ludzie ukrywają stan swojego umysłu na wiele różnych sposobów, podobnie z myślami
- Nie potrafi przewidzieć, co ludzie mogą zrobić, powiedzieć w określonej sytuacji
- Zbyt intensywnie przeżywają własne stany afektywne, ich reakcje są często niezgodne z tym co czują
- Wysoki poziom lęku w nieprzewidywalnych dla siebie sytuacjach społecznych

Trudne zachowania dziecka z autyzmem:

- Nie rozumie potrzeby wykonywania czynności np. problemy z higieną
- Zaburzenia sensoryczne- nadwrażliwość lub niedowrażliwość na dźwięki, światło, hałas, zapach
- Nasilone obsesyjne myślenie na interesujący temat- problem z koncentracją
- Sztywność myślenia, upór- nie akceptuje argumentów, zmian
- Nie uogólnia zasad sytuacji podobnych- nie ma podobnych są nowe
- Nie uczy się zasad funkcjonowania społecznego spontanicznie, poprzez obserwację- każdej zasady musi się nauczyć
- Popadanie w konflikty, doświadczanie nietolerancji

Trudności otoczenia z autystą:

- Słowo „nie” nie powstrzymuje ich działania
- Gdy do czegoś dążą robią to- nie potrafią czekać, często występuje agresja
- Nie wyobrażają sobie zasad alternatywnych sposobów zachowania
- Nie odczytują bezsłownych sygnałów czyjegoś niezadowolenia
- Nie przerywają rozpoczętej czynności, występuje problem przechodzenia z jednej czynności do drugiej
- W skutek braku wspólnego pola uwagi nie dostrzegają alternatywnej propozycji
- Nie potrafią wybierać, nie zdają sobie sprawy z konsekwencji

- Pamiętają reguły, ale nie potrafią jej zastosować w szerszym kontekście, nie rozumieją odstępstw od panujących zasad
- Często komunikują swoje potrzeby, sprzeciw w sposób niezrozumiały

Ogólne zasady pracy na lekcji:

- Zminimalizowanie lub całkowite wyeliminowanie elementów rozpraszających;
- Opracowanie planu codziennych zajęć i każdorazowe zapoznanie ucznia ze strukturą dnia, odwoływanie się do niego przy zmianie form aktywności
- Zapewnienie możliwości odizolowania ucznia w sytuacji trudnej
- Wyraźne zaznaczanie końca określonej aktywności, zabawy ,zadania, zanim przejdzie się do następnej czynności
- Posługiwanie się w komunikacji z uczniem prostym, jednoznacznym językiem. Instrukcje do zadań powinny być krótkie
- Używanie różnych środków wyrazu i metod pracy
- Nie zadawać pytań „Dlaczego to zrobiłeś”- opisać co nam się nie podoba w zachowaniu, powiedzieć czego oczekujemy, nazwać emocję
- Opracować sposoby radzenia sobie z emocjami w kategorii akceptowane- nieakceptowane
- Przerwać rozmowę, gdy powtarza argument, pytania, ignorować
- Gesty, mimikę poprzeć informacją słowną
- Wskazywać, kto ma mówić
- Ukierunkować pracę na konkretne zainteresowania ucznia i wykorzystać je przy angażowaniu w sytuacjach zadaniowych
- Odpowiedni system motywacji i stosowanie pozytywnych wzmocnień przez budowanie pozytywnej samooceny

Przy konstruowaniu IPET pamiętamy nie tylko o dostosowaniu podstawy programowej do potrzeb i możliwości ucznia, lecz także uwzględniamy:

- Zachowania, które należy zmienić oraz procedury osiągnięcia zmian;
- Zidentyfikowane trudności sensoryczne oraz czynniki ryzyka, które mogą ich wyprowadzić z równowagi
- Wskazanie sposobów regulacji lub samoregulacji nadmiernego napięcia emocjonalnego
- Deficyty w zakresie funkcjonowania społecznego, które utrudniają mu funkcjonowanie w grupie rówieśniczej oraz korzystanie z edukacji.

Organizacja kształcenia, opieki i wychowania

Szkoła zapewnia:

- 1) realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 2) odpowiednie, ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne;
- 3) zajęcia specjalistyczne, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;
- 4) inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, w szczególności zajęcia rewalidacyjne i resocjalizacyjne;
- 5) przygotowanie uczniów do samodzielności w życiu dorosłym.

Programowanie pracy z uczniem

- rozpoznanie potrzeb i możliwości- OCENA POZIOMU FUNKCJONOWANIA UCZNIĄ
- program
- monitorowanie
- ewaluacja – ocena przyrostu umiejętności, wskazanie kierunków dalszej pracy

Dostosowanie wymagań edukacyjnych -polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiając uczniom sprostanie wymaganiom

Obszary dostosowania obejmują:

- treści nauczania
- warunki procesu edukacyjnego - zasady, metody, formy, środki dydaktyczne
- zewnętrzną organizację nauczania
- warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania)

Zadania dla nauczyciela:

- zapoznać się z informacjami zawartymi w orzeczeniu PPP
- zdobyć wiedzę na temat (literatura, szkolenia) trudności, jakie występują u danego ucznia.
- ustalić, zaobserwować , w jaki sposób występujące u ucznia zaburzenia będą utrudniały mu naukę i nabywanie umiejętności
- zastanowić się jak usprawnić proces dydaktyczny- jakie metody i formy pracy zastosować
- zastanowić się jak sprawdzać i oceniać postępy ucznia

Ocenianie powinno być:

- 1) procesem gromadzenia informacji,
- 2) integralną częścią procesu edukacyjnego,
- 3) wspieraniem szkolnej kariery uczniów i podnoszeniu ich motywacji do uczenia się.

Przy ocenianiu uczniów należy:

1) zaplanować proces nauczania –rozstrzygnąć co, kiedy i w jaki sposób będzie oceniane. Często znacznie więcej informacji otrzymujemy obserwując bieżącą pracę ucznia na lekcji w różnych sytuacjach. niż przeprowadzając sprawdziany. Ze względu na deficyty uczniowie mogą osiągać zdecydowanie niższe wyniki.

2) obserwacja ucznia podczas bieżącej pracy, rozpoznanie jego mocnych i słabych stron pozwala na zindywidualizowanie pracy z uczniem – dobór odpowiednich metod pracy i sposobów oceniania.

3) uwzględniać wszystkie formy aktywności ucznia na lekcji , co pozwoli zastosować pełną skalę ocen

4) zaplanować zrozumiałą dla ucznia informację o jego postępach, stworzyć uczniowi możliwości oceny:

- czego się nauczył,
- czego powinien się jeszcze nauczyć,
- jaki powinien być następny krok w procesie uczenia się,
- stworzenie form współpracy ucznia, nauczyciela i rodziców.

Komunikowanie tylko za pomocą stopnia jest w tym przypadku często niewystarczające ze względu na słabą czytelność informacyjną ucznia .

Wybrane metody pracy z uczniem:

Terapie lekowe

Terapia zw. "holding"

Terapia zachowań

Muzykoterapia

Relaksacja

Arteterapia

Terapia przez ruch

Metoda dobrego startu

Integracja sensoryczna

Terapia behawioralna

Program Teacch(punktem wyjścia PEP-R; 1) modelu interakcji 2) perspektywie rozwoju 3) relatywizmie behawioralnym 4) hierarchii zadań w programie terapii)

Psychomotoryka

Metoda opcji